

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 327/06-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. marca 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti Ing. E. K., B., zastúpenej advokátkou JUDr. V. D., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 41/02 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. E. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 41/02 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 41/02 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietahov.

3. Ing. E. K. priznáva finančné zadostučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť Ing. E. K. trovy právneho zastúpenia v sume 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. V. D., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 327/06-7 z 10. októbra 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. E. K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 41/02.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že 31. mája 2002 podala okresnému súdu žalobu na ochranu osobnosti. Podľa jej vyjadrenia bol okresný súd v namietanom konaní viac ako štyri roky nečinný, preto adresovala 16. júna 2006 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní, ktorý ju kvalifikoval ako dôvodnú. Sťažovateľka ďalej uviedla, že podanou žalobou sa domáha od odporcu verejného ospravedlnenia, pričom niekoľkoročný odstup od uverejnenia nepravdy spôsobí jeho oveľa menšiu účinnosť v porovnaní so situáciou, keby bol okresný súd vo veci riadne konal. Z uvedeného dôvodu

považuje sťažovateľka za primerané odškodnenie zo strany okresného súdu finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom z 20. novembra 2006 sp. zn. Spr. 3904/2006, ku ktorému bolo pripojené aj stanovisko zákonného sudcu, ako aj právna zástupkyňa sťažovateľky vyjadrením z 8. decembra 2006.

Predseda okresného súdu uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci a že sa stotožňuje s vyjadrením zákonného sudcu, v ktorom sa uvádza:

„... k ústavnej sťažnosti podanej žalobkyňou vo veci sp. zn. 15 C 41/02 sa vyjadrujem tak, že je pravdou, že som vo veci nekonal v období od 13. 9. 2002, kedy bolo súdu od žalobkyne doručené vyplnené potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch na oslobodenie od súdnych poplatkov (č. l. 14) do mojej úpravy zo dňa 11. 5. 2004, ktorou som žalobkyňu vyzval z dôvodu zistenia aktualizácie pomerov na predloženie tohto potvrdenia (č. l. 26), ďalej v období od 9. 6. 2004, kedy bolo súdu doručené podanie zástupkyne žalobkyne, ktorým reagovala na moju výzvu (č. l. 26) do mojej ďalšej úpravy zo dňa 14. 3. 2005, ktorou som zástupkyňu žalobkyne vyzval na predloženie tohto potvrdenia (č. l. 40) ako aj v období od 9. 11. 2005, kedy bolo žalobkyne súdu doručené vyplnené toto potvrdenie (č. l. 51) do nariadenia pojednávania na deň 11. 10. 2006 mojou úpravou zo dňa 23. 6. 2006 (č. l. 54).

Príčinou tohto stavu bola moja pracovná zaťaženosť jednak v súvislosti s vybavovaním špecializovanej agendy vecí ochrany osobnosti a vyporiadania BSM a jednak v súvislosti s vybavovaním agendy podpredsedu súdu do 31. 3. 2006.

Pojednávanie dňa 11. 10. 2006 bolo odročené na deň 24. 11. 2006, vo veci sa už bude konať riadne až do jej, verím, rýchleho skončenia.“

Právna zástupkyňa sťažovateľky doplnila odôvodnenie priznania primeraného finančného zadosťučinenia v tom smere, že súd nekonal viac ako štyri roky, preto požadované finančné zadosťučinenie považuje za primerané, takisto oznámila, že netrvá na verejnom ústnom pojednávaní; k zaslanému stanovisku okresného súdu sa nevyjadrila.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť na konanie v tejto veci pôvodne prijímal II. senát ústavného súdu. Pretože od 28. februára 2007 v súlade s rozvrhom práce na tento rok sa sudca spravodajca Ján Auxt stal predsedom III. senátu ústavného súdu, veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Ján Auxt, sa prerokujú v III. senáte ústavného súdu. Z tohto dôvodu sa táto vec prerokovala a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Z obsahu súdneho spisu ústavný súd zistil následovný priebeh konania vedeného okresným súdom:

Dňa 3. júna 2002 sťažovateľka podala okresnému súdu žalobu na ochranu osobnosti.

Dňa 1. augusta 2002 vyzval okresný súd sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku, na ktorý reagovala 20. augusta 2002 sťažovateľka podaním návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Okresný súd vyzval 30. augusta 2002 sťažovateľku na predloženie potvrdenia o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch na oslobodenia od súdnych poplatkov a na ustanovenie zástupcu v právnej veci (ďalej len „potvrdenie“), ktoré predložila okresnému súdu 13. septembra 2002 .

Dňa 22. septembra 2003 právna zástupkyňa sťažovateľky požiadala o určenie termínu pojednávania a 31. decembra 2003 predložila okresnému súdu listinné dôkazy.

Dňa 26. apríla 2004 právna zástupkyňa sťažovateľky podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní, na ktorú predseda súdu odpovedal 28. júna 2004.

Dňa 14. mája 2004 vyzval okresný súd sťažovateľku opätovne na predloženie potvrdenia o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch.

Dňa 9. júna 2004 právna zástupkyňa sťažovateľky požiadala opätovne o určenie termínu pojednávania a predložila ďalšie listinné dôkazy, v podaní tiež uviedla, že vyplnené potvrdenie bolo súdu už raz predložené.

Dňa 22. marca 2005 právna zástupkyňa sťažovateľky predložila okresnému súdu uznesenie v inej právnej veci, v ktorej bolo sťažovateľke priznané oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 23. marca 2005 okresný súd sťažovateľku opätovne vyzval na predloženie potvrdenia.

Dňa 31. mája 2005 sťažovateľka oznámila okresnému súdu, že z objektívnych dôvodov nemôže zabezpečiť potvrdenie „*Mestského úradu*“.

Dňa 9. novembra 2005 sťažovateľka predložila okresnému súdu potvrdené tlačivo.

Dňa 23. júna 2006 okresný súd určil termín pojednávania na 11. október 2006.

Dňa 16. júna 2006 adresovala právna zástupkyňa sťažovateľky predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní, ktorú predseda okresného súdu 28. júla 2006 vyhodnotil ako dôvodnú.

Dňa 30. augusta 2006 právna zástupkyňa sťažovateľky oznámila okresnému súdu úpravu názvu odporcu.

Dňa 11. októbra 2006 vykonal okresný súd pojednávanie za účasti sťažovateľky, na ktorom jej priznal oslobodenie od súdnych poplatkov, pre účely zistenia právnej subjektivity odporcu odročil pojednávanie na 24. november 2006.

Dňa 24. novembra 2006 vykonal okresný súd pojednávanie, kde sťažovateľka predložila návrh na pribratie ďalšieho účastníka do konania, ako aj úpravu pôvodného návrhu a požiadala o odročenie pojednávania pre neprítomnosť jej právnej zástupkyne z dôvodu choroby. Okresný súd odročil toto pojednávanie na 14. február 2007 a následne na 28. marec 2007.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri

základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania, v ktorom sťažovateľka namieta zbytočné prietahy, je ochrana osobnosti. Ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie vo veciach ochrany osobnosti môže predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci s náročným zisťovaním skutkového stavu. Do dňa predloženia spisu však okresný súd nevykonal ani jedno relevantné pojednávanie, ani žiadny dôkazný prostriedok, k hodnoteniu skutkovej a právnej zložitosti veci vôbec nepristúpil, takže doterajší zdĺhavý priebeh konania nemohol byť ovplyvnený jej skutkovou a právnou zložitou. Povaha prerokúvanej veci (ochrana osobnosti) si pritom vyžaduje osobitnú rýchlosť konania (napr. IV. ÚS 275/05).

2. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania, dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľka neprispela k predĺženiu doterajšej doby konania.

Z vyžiadaného spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že sťažovateľka bola aktívna a jej činnosť bola v súlade s § 101 ods. 1 OSP. Je pravdou, že pri podaní návrhu sťažovateľka nezaplatila súdny poplatok, po výzve však podala návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov a predložila súdu dostupné podklady pre účely posúdenia jej osobných, majetkových a zárobkových pomerov. Sťažovateľka predložila súdu rozhodnutie Sociálnej poisťovne o prerušení konania vo veci priznania starobného dôchodku, ako aj súdom vyžiadané potvrdenie, ktorého overenie príslušným mestským úradom sa jej na začiatku nepodarilo z objektívnych príčin zabezpečiť (sťažovateľka nedisponuje platným dokladom totožnosti z dôvodu neukončeného konania vo veci jej osobného stavu).

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že k zbytočným priet'ahom došlo predovšetkým nečinnosťou okresného súdu.

Okresný súd vo veci vykonal prvé pojednávania až po uplynutí 52 mesiacov od podania žaloby s'ťažovateľkou. V rámci tohto obdobia vykonal iba jednoduché úkony, akými boli výzva na zaplatenie súdneho poplatku a opätovné výzvy na predloženie potvrdenia. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu, keď po prvom predložení potvrdenia a súvisiacich podkladov s'ťažovateľkou dvakrát opätovne vyzýval s'ťažovateľku k predloženiu nového potvrdenia, treba hodnotiť ako neefektívny a zároveň neobjektívny, pretože podľa názoru ústavného súdu s'ťažovateľka už na začiatku dostatočným spôsobom (s prihliadnutím na objektívne okolnosti) preukázala svoje pomery pre účely posúdenia jej návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov. Ústavný súd v tejto spojitosti pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovateľka obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol.

Ústavný súd sa pri posudzovaní s'ťažnosti vysporiadal aj s vyjadrením zákonného sudcu, ktorý uviedol, že dôvodom jeho nečinnosti v ním označených obdobiach bola jeho pracovná zaťaženosť.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbaňuje štát zodpovednosti za zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí a v tejto súvislosti neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu

zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prieťahov, preto obranu okresného súdu spočívajúcu v pracovnej zaťažnosti sudcu v tomto smere neakceptoval.

Ústavný súd zastáva názor, že povinnosťou okresného súdu bolo pristupovať v tejto veci so zvýšenou starostlivosťou aj s ohľadom na predmet konania, ktorým je ochrana osobnosti sťažovateľky. Výsledok konania v takomto prípade má pre sťažovateľku osobitný význam, pretože sa priamo dotýka jej osobného statusu.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 41/02 došlo k zbytočným prieťahom, a tým k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Vzhľadom na výrok o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj na skutočnosť, že namietané konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd zároveň prikázal okresnému súdu v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 41/02 ďalej konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 50 000 Sk, ktoré odôvodňuje tým, že právny prostriedok nápravy (verejné ospravedlnenie), ktorého sa v namietanom konaní domáha, v dôsledku niekoľkoročného odstupu od neoprávneného zásahu (uverejnenie nepravdy) stráca na svojej účinnosti v porovnaní so situáciou, keby bol okresný súd vo veci riadne konal.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku namietaného konania, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu (skutočný začiatok súdneho konania), ako aj skutočnosť, že predmetom namietaného konania je ochrana osobnosti, ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. V. D.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právna zástupkyňa sťažovateľky uplatnila nárok na náhradu trov konania, pričom ich výšku nešpecifikovala. Ústavný súd jej priznal náhradu za účelne vynaložené trovy, za ktoré považoval dva úkony právnej služby (prípravu a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti), každý v sume 2 730 Sk, a k tomu dvakrát režijný paušál 164 Sk, ktorých výšku určil podľa kritérií platných na úhradu trov konania v roku 2006 podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

Priznanú náhradu trov konania spolu v sume 5 788 Sk je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. marca 2007